

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060104

DOM
2021-01-22
Stockholm

Mål nr
M 7224-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-06-05 i mål nr M 4444-17, se bilaga A

PARTER

Klagande och motpart

1. M A

2. T Ö

Klagande och motpart

Brittedals Kraftproduktion AB, 556529-4351
Östra Järnväggsgatan 15
280 23 Hästveda

Ombud: J S

SAKEN

Skadestånd p.g.a. dammhaveri

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen fastställer mark- och miljödomstolens dom.
 2. M A och T Ö ska till Brittedals Kraftproduktion AB betala ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen med 49 225 kr, varav 45 244 kr avser ombudsarvode och 3 981 kr avser utlägg. På beloppet utgår ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom tills betalning sker.
-

Dok.Id 1595890

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN M.M.

M A och **T Ö** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska förplikta Brittedals Kraftproduktion AB att till dem betala 8 604 858 kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från den 18 juni 2011 eller, i andra hand, från dagen för delgivning av stämningsansökan. De har vidare yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska befria dem från skyldigheten att betala ersättning för rättegångskostnader vid mark- och miljödomstolen och istället tillerkänna dem ersättning för sina rättegångskostnader där.

Brittedals Kraftproduktion AB har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska förplikta bolaget att till **M A** och **T Ö** betala 132 290 kr jämte ränta enligt räntelagen från dagen för delgivning av stämningsansökan. Bolaget har vidare yrkat full ersättning för bolagets rättegångskostnader vid mark- och miljödomstolen.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

Parterna har i Mark- och miljööverdomstolen åberopat samma grunder och omständigheter samt utvecklats sin talan i allt väsentligt på samma sätt som vid mark- och miljödomstolen. De har åberopat samma skriftliga bevisning som där. Mark- och miljööverdomstolen har tagit del av ljud- och bildupptagningarna av förhören vid mark- och miljödomstolen och den syn som domstolen höll.

BAKGRUND

M A och **T Ö** äger fastigheten X vilken är belägen vid Helge å i Hässleholms kommun. De har sedan drygt 30 år sin privatbostad där. Omkring en kilometer uppströms ligger Hästberga kraftstation. Den 7 november 2010 brast dammen vid kraftstationen. Dammbrottet orsakade betydande materiella skador, bl.a. på deras fastighet. Kraftstationen och dammen ägdes vid tiden för dammbrottet av Brittedals Kraftproduktion AB.

Fastigheten är 14 630 m² stor och till den hör vatten i Helge å. Kring fastighetens byggnader är marken hävdad tomtmark. Före dammhaveriet hade resterande del av marken hagmarkskaraktär där betande får gick. I en vik strax nedanför bostadshuset fanns en sandstrand och en bit därifrån fanns en anordnad grillplats och en brygga där familjen förtöjde sin eka. Genom hagmarken gick en anlagd väg.

De vattenmassor som vid dammbrottet rusade fram över fastigheten förde bort jord och växter. Bland annat spolades delar av fastighetens strandlinje bort och den ö i ån som tillhör fastigheten blev kraftigt eroderad. En holme invid brofästet i fastighetens norra del försvann helt. Badviken fylldes med sediment och sten och viken har växt igen efter dammhaveriet. Vattenmassorna drog med sig bryggan och båten och utplånade den anordnade grillplatsen. Visst annat lösöre försvann också från fastigheten.

Av den rapport från Statens haverikommission som åberopades vid mark- och miljödomstolen framgår att olyckan orsakades av att bolaget brustit i sin ledning, styrning och uppföljning av verksamheten vid kraftstationen.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Det är ostridigt att Brittedals Kraftproduktion AB är ansvarigt för de skador som uppkom till följd av dammhaveriet. Ansvaret följer av bestämmelsen i 11 kap. 18 § miljöbalken. Skadestånd vid dammhaverier bestäms enligt de allmänna reglerna i 5 och 6 kap. skadeståndslagen (se 1 kap. 1 § samma lag och prop. 1997/98:45 del 2 s. 141).

För sakskador ersätts sakens värde eller reparationskostnad och värdeminskning (se 5 kap. 7 § 1 skadeståndslagen). Skadeståndets funktion som restitution tar i dessa fall primärt sikte på ett återställande ur ett ekonomiskt perspektiv - inte till att den skadelidande ska försättas i samma faktiska läge som före skadan (se rättsfallet NJA 2016 s. 945 p. 18).

Enligt den huvudregel som enligt rättspraxis anses gälla ska reparationskostnaden ersättas i den mån den är mindre än det skadade föremålets värde före skadan och med avdrag för föremålets restvärde efter skadan. Särskilda omständigheter kan dock ge rätt till högre ersättning. (Se rättsfallen NJA 1936 s. 693, NJA 1971 s. 126, NJA 2001 s. 65 I och II och NJA 2016 s. 945 samt Radetzki, Skadeståndsberäkning vid sakskada, 3 uppl. 2019, s. 138 ff.)

I NJA 2001 s. 65 I och II gjorde Högsta domstolen bedömningen att ägaren av en katt respektive ägaren av en hund kan ha rätt att få ersatt kostnader som en ägare rimligen kan beräknas vara beredd att ta på sig även om kostnaden överstiger djurets ekonomiska värde.

I NJA 2016 s. 945 redovisar Högsta domstolen att ersättning för reparationskostnaden även i andra fall kan dömas ut när kostnaden är högre än egendomens värde. Ett sådant fall anges vara när reparationen kan förhindra uppkomsten av andra omkostnader och inkomstförluster och därför bedöms kunna utgöra en faktisk skadebegränsning (p. 19 i rättsfallet). Ett annat sådant fall är när en reparation är det enda sättet för en rörelseidkare att återställa det tidigare läget, därför att det saknas möjligheter att skaffa någon annan egendom som fyller en jämförbar funktion i ekonomiskt hänseende (p. 20).

För att materiellt otillfredsställande resultat ska kunna undvikas anses det också finnas ett visst utrymme för en uppskattning av skadan efter skälighet (se NJA 2015 s. 199 p. 15 och Radetzki, o.a.a., s. 123).

I fråga om skadade stängsel och anordningar m.m. talar övervägande skäl för att de i allmänhet ska värderas separat och ersättas med återanskaffningskostnaden, och inte som en del av den fastighet på vilken egendomen är belägen. När det gäller träd och annan växtlighet är detta mer sällan fallet. (Jfr NJA 2015 s. 199 och Radetzki, o.a.a., s. 114 f.)

Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömningar.

Stabilisering av åkanten och minskning av olycksrisken med de skarpa rasbranterna får, i den omfattning som mark- och miljödomstolen bedömt, anses utgöra en sådan skadebegränsning som motiverar avsteg från den tidigare redovisade huvudregeln (jfr NJA 2016 s. 945 p. 19). Kostnaderna för detta bör därför ersättas. De anordningar som fanns på udden får förutsättas kunna ersättas med likvärdig egendom och ersättningen kan då motsvara återanskaffningskostnaden (se ovan). Mark- och miljööverdomstolen saknar skäl för att frångå mark- och miljödomstolens bedömningar av storleken på dessa ersättningar. (Se tingsrättens dom s. 31.)

Dessutom ska ersättning för träd och annan växtlighet utgå. Härutöver ska även ersättning för förlorat lösöre och arbete dömas ut. Mark- och miljööverdomstolen anser inte heller i dessa delar att det finns skäl för att frångå mark- och miljödomstolens bedömningar av storleken på ersättningarna.

Mark- och miljööverdomstolen anser vidare att kostnaderna för återställandet av badviken och vägen bör ersättas med de av mark- och miljödomstolen angivna beloppen. Domstolen anser att dessa belopp kan rymmas inom det utrymme som finns för en uppskattning av skadan efter skälighet i syfte att undvika ett materiellt otillfredsställande resultat.

Med instämmande i de skäl som mark- och miljödomstolen har redovisat anser Mark- och miljööverdomstolen att det inte föreligger förutsättningar för att döma ut ytterligare ersättning.

Även i övriga delar gör Mark- och miljööverdomstolen samma bedömningar som mark- och miljödomstolen. Den överklagade domen ska därför fastställas.

Rättegångskostnader här

Vid denna utgång är M A och T Ö den part som förlorat mest. Mark- och miljööverdomstolen bedömer att de ska ersätta samma andel av

bolagets rättegångskostnader här som vid mark- och miljödomstolen, dvs. $\frac{3}{4}$. Bolaget har yrkat ersättning för rättegångskostnader med 65 633 kr exklusive mervärdesskatt. Av det yrkade beloppet avser 60 325 kr ombudsarvode och 5 308 kr utlägg. Den begärda ersättningen är enligt Mark- och miljööverdomstolen skälig.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 2021-02-19

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg och Lars Olsson, referent, tekniska rådet Dag Ygland och tf. hovrättsassessorn Hannah Grahn.

Föredragande har varit Ylva Svensson.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-06-05
meddelad i
Växjö

PARTER

Kärande

1. M A

2. T Ö

Ombud för 1 och 2: B H och F J

Svarande

Brittedals Kraftproduktion AB, 556529-4351
Östra Järnvägsgatan 15
280 23 Hästveda

Ombud: J S

SAKEN

Skadestånd p.g.a. dammhaveri

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen ogillar M Ö och T Ö yrkande om avvisning av ny grund.
2. Brittedals Kraftproduktion AB ska till M A och T Ö betala 1 035 608 kr.
Av beloppet utgör 206 482 kr mervärdesskatt. På

Dok.Id 431288

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se	0470-253 46	måndag – fredag 08:00–16:00

beloppet ska utgå ränta enligt 6 § räntelagen från den 18 juni 2011 till dess betalning sker.

3. M A och T Ö ska till Brittedals Kraftproduktion AB betala ersättning för rättegångskostnader med 150 825 kr varav 112 575 kr avser ombudsarvode. I beloppet ingår ingen mervärdesskatt. På beloppet ska utgå ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker.
-

BAKGRUND

M A och T Ö (kärandena) äger fastigheten Hässleholm X i Hässleholms kommun. På fastigheten har de sedan drygt 30 år sin privatbostad. Fastigheten är belägen vid, och har del i vattnet i Helge å. Den 7 november 2010 brast dammen vid Hästberga kraftstation. Kraftstationen och dammen ägdes vid tidpunkten av Brittedals Kraftproduktion AB. Till följd av damm-brottet orsakades skador på bl.a. kärandenas privatbostadsfastighet.

YRKANDEN

Kärandena

M A och T Ö har yrkat att mark- och miljödomstolen ska förplikta Brittedals Kraftproduktion AB (nedan bolaget) att till dem utge 8 604 858 kr, varav

- a) 1 198 261 kr avser återställande av strandlinjen inom fastigheten,
- b) 125 649 kr avser återställande av på fastigheten belägen holme,
- c) 4 012 877 kr avser återställande av på fastigheten belägen ö,
- d) 188 113 kr avser anläggande av för återställandearbetenas utförande nödvändiga vägar och överfart,
- e) 538 100 kr avser ersättning för förlorade träd,
- f) 141 355 kr avser ersättning för förlorat/förstört lösöre,
- g) 3 200 kr avser eget arbete,
- h) 550 000 kr avser kostnader för erforderliga miljötillstånd för återställningsarbetena,
- i) 660 500 kr avser oförutsedda kostnader,
- j) 1 854 513 kr avser mervärdesskatt, samt
- k) - 667 710 kr (inkl. mervärdesskatt) avser av bolaget tidigare utgiven skadeersättning.

De har därtill yrkat ränta enligt 4 och 6 §§ räntelagen (1975:635) på beloppet till dess betalning sker från i första hand den 18 juni 2011 och, i andra hand, från dagen för delgivning av stämmingsansökan.

Svaranden

Brittedals Kraftproduktion AB har medgett ett skadeståndsansvar på 800 000 kr jämte ränta enligt 4 och 6 §§ räntelagen från dagen för delgivning av stämningssökan. Eftersom bolaget redan har utgett ett belopp om 667 710 kr jämte ränta på detta belopp ska endast 132 290 kronor jämte ränta utges.

I det medgivna beloppet ingår ett belopp avseende lösöre på 47 000 kr. Beloppet avser såsom bolaget slutligen bestämt sin talan ersättning för båt, brygga, grillplats och övrigt lösöre.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

GRUNDER OCH OMSTÄNDIGHETER

Kärandena

Närmare om bakgrunden

Vid dammkatastrofen den 7 november 2010 innehöll dammens reservoar mycket stora vattenmängder, ca en miljon kubikmeter. Givetvis ledde dammkatastrofen till att vattnet okontrollerat forsade ur reservoaren uppströms den brustna dammen. Vattenmassornas mycket stora rörelseenergi svepte på sin väg nedströms med sig vegetation, byggnader, båtar och annan egendom. Omkring en kilometer nedströms den tidigare dammen ligger dessvärre M A och T Ö privatbostadsfastighet X. Fastigheten har del i vattnet i ån. Kärandena hade på fastigheten sitt hem sedan omkring trettio år. Paret hade, på det sätt som privatpersoner alltid gör med sina hem, under sin långa tid på fastigheten sett till att ge hemmet den utformning som man bäst trivs med och som man vill ha. De har ett stort trädgårdsintresse, och det intresset visade sig bl.a. genom omsorgen om, och vården av, fastighetens trädgård. De hade därför under de knappa 30 åren före dammkatastrofen sett till att i tomtens nordostligare del, längs med ån, anlägga en naturmarksläk och lummig trädgård med stora öppna ytor, friväxande

blommor, buskar och träd. Mycket var inplanterat. Här fanns även en anlagd plats som nyttjades för grillning och utemiddagar.

Söder om den udde som skjuter ut i ån fanns på fastigheten en ganska stor badvik med en sandstrand och en brygga. Badviken användes ofta av dem och av deras barn och barnbarn. Badviken var för övrigt ett av skälen till att de en gång fastnade för fastigheten och valde att göra den till sitt hem. I badviken, vid bryggan, fanns vid tidpunkten för dammkatastrofen också deras båt förtöjd. I ån, strax nedströms den bro tillhörande Trafikverket som också spolades bort vid dammkatastrofen, fanns tidigare en skogbevuxen holme. Holmen var tursamt nog välplacerad ur bullerreducerande hänseende; växtligheten på holmen tog helt enkelt upp en hel del av det trafikbuller som numera sprider sig från vägen och ned mot bostadsbyggnaden. Mitt emot badviken fanns också en vacker, skogbevuxen större ö. Som en följd av dammkatastrofen förstördes allt det som nu nämns.

Holmen i ån, strax nedanför bron, den finns helt enkelt inte längre. Den spolades bort helt. Förutom att förstörelsen och förlusten av holmen har ökat insynen mot kärandenas hem, hörs nu också trafiken från landsvägen betydligt mer. Grönskan har minskat. Växtligheten är förstörd på ön. Stora träd föll direkt vid dammbrottet och spolades med vattnet, medan andra dog någon tid efter dammkatastrofen till följd av skadorna. Själva ån är också förstörd eftersom den fortfarande är fylld med framspolad växtlighet, stenar, grus, sediment och annan bråte. Därtill har också regleringen så klart upphört. Det leder till att ras och skred fortfarande förekommer hela tiden längs med åkanterna och ner i ån. Tomten äts alltså fortfarande upp hela tiden, lite grand åt gången.

Vad avser de delar av tomten kärandena mest sörjer förlusten av, nämligen den över lång tid anlagda naturtomten och badviken, kan det konstateras att hela naturtomten översvämmades av vattenmassorna. Vattenmassorna sköljde bort träd, buskar och annan växtlighet liksom den anlagda grillplatsen. Vattenmassorna drog med sig stenar och bråte, som fortfarande finns kvar på fastigheten. Badviken, som alltså tidigare hade en sandstrand och brygga, går inte längre att nyttja för bad. Sanden är

borta, eller i vart fall väldigt väl dold under tjocka sedimentlager, sten och annat skräp som spolats fram vid dammkatastrofen. I sedimenten trivs tyvärr vattenväxter vilket leder till att badviken växt igen. Bryggan är helt borta liksom den båt som var förtöjd vid densamma. Varken bryggan eller båten har kunnat hittas efter dammkatastrofen. Vattenmassorna sköljde även bort stora delar av den fasta mark som var belägen utmed ån. Bitvis utmed ån har ca 10–12 meter mark försvunnit och utgörs numera av vattenområde. Den delen av tomtens markområde utgörs numera av en ofta uttorkad åfåra och kan alltså inte alls nyttjas längre. Eftersom regleringen har upphört är det dessutom under stora delar av året endast en rännil av vatten i ån, vilket ytterligare förfular tomten.

När det gäller den av bolaget hittills utbetalda skadeersättningen kan det konstateras att den första ersättning av någon omfattning alls som utbetalats av bolaget, kom först omkring fem år efter det att dammbrottet ägde rum. Den utbetalade ersättningen motsvarar inte ens den skada som bolagets egen värdering i detta mål säger att skadan motsvarar och som alltså måste anses vara medgiven. Bolaget har alltså fortfarande, snart nio år efter dammbrottet, inte ens utbetalat vad bolaget självt kommit fram till att det är skyldigt att ersätta.

Allmänt om skadeståndet

Dammen ägdes vid tillfället för dammbrottet av Brittedals Kraftproduktion AB. Den användes av bolaget för nyttiggörande av vattnet i Helge å för produktion av elkraft. Vem som svarar för sådan skada är klart, och det är heller inte föremål för tvist. Bolaget har också vidgått ersättningsskyldighet enligt 11 kap. 17 § miljöbalken. Ansvar för skadorna efter dammkatastrofen är med andra ord strikt. Bolaget är därför, i egenskap av ägare av den tidigare vattenanläggningen, skyldigt att ersätta *all* den skada som orsakats av att anläggningen inte gett avsett skydd mot dammhaveri. Det kan redan inledningsvis också slås fast att det heller inte i någon större utsträckning är tvistigt ens vilka *faktiska* skador som dammhaveriet lett till för M A och T Ö. Bolaget har vitsordat samtliga i talan ingående skadeposter, både på fast egendom och på lös egendom, utom vad avser prövningskostnader och påslag om tio procent för bedömda kostnader för markarbeten och växter. Beloppen, med vilka de faktiska skadorna ska ersättas, har dock

endast undantagsvis vitsordats av bolaget. Den stora frågan i målet är således på vilket sätt de ostridigt uppkomna skadorna ska värderas och ersättas.

Liksom för allt annat skadestånd enligt svensk rätt är skadeståndet vid dammbrott avsett att vara reparativt. Bolaget svarar därför för samtliga de skador som drabbat M A och T Ö i anledning av dammkatastrofen den 7 november 2010. Att skadeståndet är reparativt syftar ytterst till att tillgodose skadelidandens grundlags- och konventionsskyddade egendomsskydd. Det skyddet växer sig för övrigt starkare och starkare i rättstillämpningen, bl.a. som en följd av Europakonventionen, det har syns tydligt i Högsta domstolens (HD:s) rättspraxis, nu senast genom HD:s dom från i höstas, NJA 2018 s. 753 (fråga om fastighetsreglering). Att det är särskilt viktigt även för lagstiftaren visar sig i det nya 25-procentstillägget i expropriationslagen.

Skadeståndets allmänna grundtanke är att uttradera de negativa effekterna av den skadeståndsgrundande handlingen. Skadeståndet är en av delarna i det grundlags- och konventionsskyddade egendomsskyddet. Idén om att de negativa effekterna av den skadeståndsgrundande handlingen ska uttraderas är fundamental inom svensk rätt. Skadeståndet syftar således till att återställa den störning i den skadelidandes situation som den ansvariga gett upphov till. Visserligen finns det vissa huvudprinciper i HD:s av motparten anförda rättspraxis om hur skadeståndet ska bestämmas. HD har till att börja med slagit fast att återställandekostnaden eller reparationskostnaden – alltså vad M A och T Ö kräver i detta mål – faktiskt är just utgångspunkten för hur skadeersättningen ska bedömas när det är fråga om partiell sakskada. HD säger emellertid även att skillnad i marknadsvärde kan komma ifråga om det leder till ett mer fördelaktigt utfall för skadevällaren, men även i de situationerna kan det enligt HD finnas skäl att istället ersätta återställandekostnaden. Oavsett vilket – och det är mycket viktigt – så klargör dock HD att ett materiellt sett riktigt resultat alltid ska eftersträvas när skadeståndet bestäms. Därvid kan det finnas skäl att tillämpa 35 kap. 5 § rättegångsbalken. Det klargör HD i NJA 2015 s. 199, punkten 15, och i NJA 2011 s. 576, punkten 7 och Hovrättens över Skåne och Blekinge dom i mål nr T 2010–17, s. 4. Annorlunda uttryckt säger HD

alltså: Vad är rättvist i en viss situation? Vad är ett materiellt sett riktigt resultat i just det här målet? Man kan därför inte tolka HD:s praxis på det svartvita sätt som svaranden gör. Av HD:s praxis följer att man måste lyfta blicken. Skälighetsregeln i 35 kap. 5 § rättegångsbalken ges en stor betydelse och ett stort genomslag.

Närmare om skadorna

Skador på fast egendom

Skadorna på den fasta egendomen består av dels bortspolade och igenslammade/igensedimenterade mark- respektive vattenområden, dels förstörd växtlighet.

Strandlinjen

Utmed Helge å har omfattande markområden spolats bort. Kostnaden för att åter-ställa denna sträcka har av kändens sakkunnige D Å, Tyréns bedömts uppgå till 1 198 261 kr jämte mervärdesskatt.

Holmen

Från holmen har mark bortspolats i sådan utsträckning att holmen inte längre syns över vattenytan. Kostnaden för att återställa holmen till det skick den hade före dammbrottet har av Tyréns bedömts uppgå till 125 649 kr jämte mervärdesskatt.

Ön

På ön har stora mängder sediment, sten och annan bråte ansamlats. Delar av ön har bortspolats. Kostnaden för att återställa ön till det skick den hade före dammbrottet har av Tyréns bedömts uppgå till 4 012 877 kr jämte mervärdesskatt. Huvuddelen av kostnaden (2 574 836 kr jämte mervärdesskatt) är att hänföra till muddringsarbeten.

Anläggande av vägar

För att kunna utföra vissa av de ovanstående arbetena behöver provisorisk väg samt dito överfart anläggas. Därtill ska den väg som förstördes vid dammbrottet återställas. Kostnaderna för dessa arbeten har av Tyréns bedömts uppgå till 188 113 kr jämte mervärdesskatt.

Förstörd växtlighet

Vid dammbrottet förstördes 3 ädelgranar, 17 björkar, 3 ekar, 4 alar, 5 tallar, 2 askar, 1 rosenhagtorn, 6 rönnar, 7 granar, 1 sälgar, 1 lönn, 2 aspar, 1 bok samt 1 lind. Trä-

den spolades helt enkelt bort av de framrusande vattenmassorna. Återanskaffningskostnaden för likvärdiga ersättningsträd har av Landskaparna Löfkvist & Sundin AB bedömts till 7 268 823 kr jämte mervärdesskatt. Mot bakgrund av NJA 2015 s. 199 yrkas oaktat bedömd återanskaffningskostnad endast ersättning för träden med 538 100 kr jämte mervärdesskatt.

Skador på lös egendom m.m.

Såvitt avser lös egendom bortspolades vid dammbrottet dels en flytbrygga i trä, dels en fritidsbåt, dels annat lösöre. Nu uppräknat lösöre har antingen inte kunnat återfinnas efter dammbrottet eller varit förstört. Värdet av flytbryggan har uppskattats till 87 700 kr. Värdet av fritidsbåten har uppskattats till 31 000 kr. Värdet av övrigt lösöre uppgår till 141 355 kr jämte mervärdesskatt. En kostnadspost om 3 200 kr jämte mervärdesskatt för av M A och T Ö utfört städningsarbete i den av vattnet skadade gäststugan.

Övriga skador

För att få återställa fastigheten till det skick den hade före dammbrottet krävs såväl tillstånd till vattenverksamhet som möjligen artskyddsdispens (i Helge å finns bl.a. tjockskalig målarmussla). Kostnaderna för erhållande av dessa tillstånd har av Tyréns uppskattats till 550 000 kr jämte mervärdesskatt. På sedvanligt sätt har i Tyréns värdering intagits en post avseende oförutsedda kostnader om 660 500 kr jämte mervärdesskatt. Beloppet motsvarar avrundade tio procent av kostnaderna för markarbeten och ersättning för förstörd växtlighet.

Av Brittedals hittills utbetald ersättning

M A och T Ö har skriftligen framställt krav på ersättning mot bolaget vid upprepade gånger och därvid redovisat underlag för sina krav. Första gången krav framställdes var den 23 november 2010. Bolaget har endast ersatt dem med 667 710 kr jämte ränta. Detta belopp har subtraherats från det belopp som Tyréns har värderat den sammanlagda skadan till.

Inledningsvis lät M A och T Ö inhämta en skadevärdering också av träden och övrig växtlighet som grundade sig på kostnaderna för återanskaffning. Mot bakgrund av HD:s rättspraxis (NJA 2015 s. 199 och NJA 2016 s.

945) har de dock istället för att använda sig av skadevärderingen, yrkat ersättning för träden med belopp som ligger i linje med vad Högsta domstolen ansett vara en skälig ersättning vid tillämpning av 35 kap. 5 § rättegångsbalken, alltså med 9 300 kr per träd jämte 200 kr i vedvärde. Det kan också konstateras att den yrkade ersättningen ligger väl i linje med avgörandet från Hovrätten över Skåne och Blekinge i mål T 2010–17.

I skadevärderingen finns en sammanställning över de olika träd som förstördes samt en beskrivning av trädens ungefärliga storlek. Som exempel kan nämnas en stor ek och en al. En plan har upprättats som tydligt och schematiskt utvisar hur fastigheten såg ut före och efter dammakatastrofen och vilka åtgärder som behövs för att återställa fastigheten. Denna plan ligger till grund för Tyréns värdering. Skadorna har bedömts av Landskaparna, med grund i ortofoton före och efter dammkatastrofen.

Lantmäteriets flygfotografier över X från åren 2009 och 2012 ger en objektiv bild över vilka skador som drabbat kärandena. Fotografierna har ingivits som bevisning i målet. På fotografi från april 2009 ser man tydligt holmen vid bron, träden längs med strandkanten och på ön, badviken och sandstranden med bryggan uppdragen på stranden. Man ser också tydligt själva strandlinjen. I fotografi från maj 2012 ser man lika tydligt skadorna. Holmen är borta, ån är avsevärt bredare, bitvis upp till 10-12 meter av marken längs ån har försvunnit, strandlinjen är förändrad, många av träden är borta. Badvikens tidigare synliga sandstrand finns inte kvar. Bryggan är borta. Viken har ändrat bredd. Ön är helt förändrad och en stor del har försvunnit helt. Man ser till och med att åns strömningsmönster har ändrats eftersom vattnet skummar mitt i ån till följd av uppgrundningen och förslamningen.

Av fotografier från Google Earth på fastigheten före dammkatastrofen syns träden liksom strandlinjen, badviken med stranden, holmen och ön. Björkarna syns liksom en gran. Där framgår också den väl hävdade trädgårdsmarken. En öppen tomt med stor artrikedom. Mycket av det man kan se finns inte längre kvar.

På fotografier efter dammhaveriet kan man se förödelsen. Stenbumlingar, sediment, kullvälta träd, eroderad strandkant osv. På fotografier som är tagna under sensommaren 2018 ser man hur ån slammats igen och fyllets med sten och sediment. Vidare kan man se att strandlinjen inom tomten eroderas bort. På fotografi som är taget från den nya bron kan man notera, utöver all sten, alla sediment och de eroderade strandkanterna, avsaknaden större träd. Man kan på fotografier från sensommaren 2018 också se hur badviken med den tidigare så fina sandstranden nu ser ut. Den är helt igenslammad och den fina sanden är nu ersatt med svartbruna sediment. Viken kan inte nyttjas för bad.

Av räddningstjänstens yttrande framgår att det finns risk för fortsatta ras och skred, vilket innebär att skadorna måste avhjälpas. Det framgår vidare sådana särskilda omständigheter för varför ersättning för återställande måste utges. I Statens haverikommissionens slutrapport klargörs skälen till olyckan. Även av rapporten framgår sådana särskilda omständigheter för varför ersättning för återställande måste utges, nämligen straffbar underlåtenhet att fullgöra sina av lag följande skyldigheter. I anslutning till Haverikommissionens rapport kan det nämnas att det är ostridigt att bolaget i brottmålsförfarande också fällts för straffbar gärning och företagsbot om 1,5 mkr utdömts.

I målet är det ostridigt att ansvaret för samtliga skador är bolagets. Det står också klart vilka faktiska skador som har drabbat M A och T Ö i deras egenskap av ägare av bostadsfastigheten dammbrottet. Även de faktiska skadorna är ju – förutom vad avser procentpåslag och kostnader för miljöprovning – ostridiga. Den stora frågan i målet är därför enligt vilken metod som de faktiska skadorna ska ersättas; ska de ersättas med återställandekostnaden eller enligt bedömd skillnad i marknadsvärdet för fastigheten före och efter skadan.

Av HD:s rättspraxis i NJA 2015 s. 199 och NJA 2016 s. 945 följer uttryckligen att huvudregeln är att skadeståndet ska motsvara just återställandekostnaden. Denna rätt kan dock inskränkas till att avse förändringen i marknadsvärde för egendomen om detta ger ett mer fördelaktigt läge för skadevällaren. Det framgår emellertid inte

av rättsfallen att så alltid ska ske om förändringen i marknadsvärde är mindre än återställandekostnaden.

Tvärtom framgår av HD:s praxis att särskilda omständigheter kan motivera avsteg från undantaget. Vad som är särskilda omständigheter är inte uttömmande angivet i avgörandena eller för den delen heller någon annanstans. Sådana särskilda omständigheter föreligger dock i förevarande mål; svaranden är ett kraftproducerande, vinstdrivande bolag med mångmiljontillgångar. Det bolaget har på ett sätt som av domstol fastställts vara straffbart åsidosatt sina lagstadgade skyldigheter att underhålla dammen på sådant sätt att skada inte uppkommer och därigenom ödelagt bl.a. två pensionärers privatbostad sedan 30 år. Detsamma följer av Haverikommissionens slutrapport. Redan med hänsyn tagen till svarandens straffbara åsidosättande av sina av lag föreliggande skyldigheter föreligger det sådana särskilda omständigheter som medför att kärandena ska ersättas av bolaget för återställandekostnaderna.

Därtill ska även framhållas att skadorna på bostadsfastigheten också medför säkerhetsrisker, t.ex. risk för ras med påföljande hälsorisker och fortsatt uppkomst av nya skador inom fastigheten. Skadorna måste därför avhjälpas. Även av den anledningen finns det sådana särskilda omständigheter som motiverar ett utdömande av en ersättning som motsvarar återställandekostnaden, och det trots att denna överstiger av bolagets konsults bedömda påverkan på marknadsvärdet. Härtill får också fogas att även om mark- och miljödomstolen skulle anse att särskilda omständigheter saknas så ska enligt HD:s praxis alltid ett materiellt sett riktigt resultat eftersträvas. HD säger alltså i både NJA 2011 s. 576 och i NJA 2015 s. 199 att domstolen alltid ska sträva efter att finna en rättvis lösning. Det måste även vara skälet till att HD i NJA 2015 s. 199 inte kopplade skälighetsbedömningen till återställandekostnaden.

Vad är då rättvist i förevarande mål? Är det rättvist att ett bolag med stora tillgångar först av straffbart åsidosättande av sina av lag följande skyldigheter ödelägger en privatbostadsfastighet för någon som inte har råd att med egna medel återställa den och sedan, så att säga, skyddas av att fastighetens marknadsvärde råkar vara lågt på just den skånska ort där skadan inträffade? Om skadan istället inträffat i t.ex. någon

välbärgad förort i en annan del av Skåne – säg t.ex. Bjärred – så hade förmodligen värdepåverkan överskridit återställandekostnaden. Då hade bolaget, också fått betala enligt de principer som M A och T Ö yrkat i detta mål.

Det kan inte vara möjligt att det är en materiellt sett riktig tillämpning av skadeståndslagens regler att platsen där bostaden råkar vara belägen ska styra om ersättningen ska avse återställande eller bedömd skillnad i marknadsvärde. Det handlar om privatpersoners hem. En annan – och lika orimlig – konsekvens av Bolagets svartvita sätt att se på rättsläget är att ju fler och mer omfattande skador som bolagets straffbara handlande orsakat på M A och T Ö hem, desto billigare blir det relativt sett för bolaget. Den negativa värdepåverkan stannar ju så småningom av när skadorna blivit tillräckligt stora, medan återställandekostnaderna istället blir högre och högre. Att så blir fallet visar sig därför tydligt i den av bolaget framtagna skadeutredningen.

I både HD:s avgörande NJA 2015 s. 199 och i det av bolaget ingivna hovrättsavgörandet medförde endast skadan på de i målen aktuella träden, vid en ren skälighetsbedömning enligt 35 kap. 5 § rättegångsbalken, ett betydligt högre värde per träd än vad de har fått i bolagets värdering. I HD:s avgörande bedömdes skälig ersättning per självsådd tall vara 8 400 kr och i hovrättens mål de tre mindre träden 7 700 kr per träd. I bolagets värdering av så pass ädla träd som ekar, har de fått ett värde om 650 kr, alltså omkring en tolfedel av vad HD ansåg att en tall var värd vid en ren skälighetsbedömning utifrån 35 kap. 5 § rättegångsbalken. Konsekvenserna av bolagets sätt att se på regelverket slår igenom än tydligare när det gäller värdet av träden på holmen; de har inte fått något värde alls.

Inte heller med tanke på den här konsekvensen – nämligen att det blir billigare för skadevällaren ju större skador han genom sitt straffbara beteende orsakat – kan det vara möjligt att bolagets sätt att se på saken motsvarar vad HD uttalat att ansvaret ska motsvara, nämligen ett materiellt sett rimligt resultat. Ett materiellt sett rimligt resultat måste tillåta att hänsyn tas till omständigheterna i det aktuella fallet.

Vad gäller de olika delposterna kan det konstateras att för den förstörda vegetationen har en ersättning yrkats som är väl i linje med den som HD och Hovrätten över Skåne och Blekinge ansett vara skälig i de mål som tidigare redovisats.

Kostnaderna för återställandearbetena har beräknats utifrån vilka åtgärder som tekniskt behövs för att möjliggöra ett återställandemed hjälp av de beräkningsmodeller som används i entreprenadbranschen. Värdetidpunkten är skadetillfället.

När det gäller ränteyrkandena så grundar de sig i första hand på bestämmelsen i 4 § tredje stycket räntelagen. Enligt den bestämmelsen utgår ränta – i de fall fordringen avser skadestånd eller annan liknande ersättning som inte kan fastställas utan särskild utredning – på förfallet belopp från den dag som infaller trettio dagar efter det att borgenären framställt krav på ersättning och lagt fram den utredning som med hänsyn till omständigheterna skäligen kan begäras av honom. I G W och J H lagkommentar i Zeteo anges att utredningen inte behöver vara lika omfattande som den som förutsätts för bifall till själva skadeståndstalan. Det anges också att det inte ens är nödvändigt att ange något bestämt belopp för att utredningskravet ska anses vara uppfyllt. Av lagkommentaren framgår vidare att det inte heller måste stå i utredningen att underlåtenhet att betala medför skyldighet att utge ränta. Kravet på utredningen för att ränta ska kunna utgå är således mycket lågt ställt. I den utredning som M A och T Ö först sände till bolaget preciseras de ursprungliga kraven och vilka skador som drabbat dem. Den första utredningen är daterad den 23 november 2010 och den andra är daterad den 18 maj 2011. Ränta yrkas trots den första utredningen endast från den 18 juni 2011, d.v.s. 30 dagar efter det att M A och T Ö framställde det andra kravet, med hänvisning till det första. Att bolaget mottagit utredningen av den 18 maj 2011 framgår av brev. Att bolaget sett på saken på samma sätt framgår av skrivelse från bolagets ombud den 16 mars 2015.

Svaranden

Parterna är överens om att fastigheten drabbats av skador till följd av dammbrottet. Parterna är även överens om att svaranden i egenskap av dammägare vid skadetillfället har ett strikt ansvar att ersätta genom dammbrottet uppkommen skada på fastigheten samt skada på lösöre förvarat på fastigheten. Det parterna inte är överens om är hur uppkommen skada ska värderas och med vilket belopp skadan ska ersättas. Kärandena menar förenklat att reparationskostnaderna, inkluderat kostnader för – som kärandena anger – kommande prövningar i domstol m.m., ska ersättas. Syftet enligt kärandena är att fastigheten ska återställas till hur den, enligt kärandena, såg ut innan dammbrottet. Bolaget menar istället att vad som ska ersättas är skadornas inverkan på fastighetens marknadsvärde. Det som skadades i detta fall var en bostadsfastighet med strandtomt och att dessa värden, som kan betraktas som fastighetens kärnvärden, inte påverkades som en följd av dammbrottet, dvs. bostadshuset skadades inte och fastigheten utgör alltså en strandtomt.

För beräkning av skadan har bolaget tagit hjälp av M G vid Värde-ringsbyrån. M G har för ändamålet upprättat ett värdeutlåtande med tre kompletterande yttranden. I värdeutlåtandet beskriver M G fastigheten före skadetillfället och efter detta, med utpekande av de skador som drabbades fastigheten som en följd av dammbrottet. Han värderar fastigheten före skadan till ett värde om 2 450 000 kr samt anger värdet av fastigheten efter skadan till nivån 1 700 000 kr – 2 000 000 kr. Fastighetens marknadsvärde bedöms således efter och till följd av skador i samband med dammbrottet av honom ha minskat med 20–30 %. Denna procentsats används sedan som tumregel för beräkning av de konstaterade skadornas marknadsvärdegenomslag.

Värderingens slutsats blir att skadebeloppet efter påslag med mervärdesskatt avrundat blir 800 000 kr, vilket motsvarar 33 % av fastighetens marknadsvärde före skadan. Ersättningen bedöms avslutningsvis som skälig beaktat de skador som redovisats inom fastigheten. M G beräkning är en för kärandena generös värdering av skadan. Detta då han har utgått från ett värsta scenario och tagit kärandenas uppfattning om förhållandena på fastigheten för godo i sin bedömning av

skadan. Detta innebär dock inte att svaranden kan vitsorda hur fastigheten såg ut innan skadetillfället.

M G anger bl.a. det omöjliga och oskäligen i att återskapa fastigheten liksom den såg ut innan skadetillfället, samt även att den ersättning som kärandena yrkar, vilken uppgår till flera gånger fastighetens oskadade värde, saknar stöd i rättspraxis. Han anger att Tyréns beräkningar felaktigt enbart grundar sig på likvärdighet med förhållandena före skadan, utan en jämförelse med fastighetens värde i oskadat skick. Ett återställande anges vidare sannolikt endast som ett subjektivt önskemål från nuvarande ägare, vilket kan betraktas som affektion och som inte är ersättningsgillt. Han lyfter även skadeståndets funktion som en återställare ur ett ekonomiskt perspektiv – inte att den skadelidande ska försättas i samma faktiska läge som före skadan. M G redogör för hur fastighetsmarknaden ser ut i området. Jämförelsematerialet och redogörelsen klarlägger bedömningen av att fastighetens marknadsvärde i oskadat skick är 2 450 000 kr. Medelpriset bland jämförelseobjekten anges till 1 031 000 kr och materialet avser försäljningar av jämförbara objekt mellan åren 2015 – 2018.

Bolaget är i målet överens med kärandena om att det är skadeståndslagen som ska tillämpas för att fastställa ersättningen. Det är emellertid så att medan kärandena yrkar ersättning med ett belopp som motsvarar reparationskostnaden, dvs. att fastigheten ska återställas såsom den enligt dem såg ut innan skadetillfället, är bolagets inställning att den ersättning som ska utgå inte ska motsvara ersättning för reparation utan för påverkan på fastighetens marknadsvärde.

Bolagets uppfattning är således att den ersättning som ska utgå ska syfta till att försätta den skadelidande i samma förmögenhetsställning som innan skadan. Den av bolaget medgivna ersättningen säkerställer att så sker. Det strikta ansvaret som en dammägare har, den verksamhet som har bedrivits och det faktum att det är kärandenas privatbostadsfastighet som har skadats, ska inte på något sätt påverka ersättningsbedömningen så att ersättningsbedömningen genom detta skulle göras mer generös för de skadelidande, vilket kärandena gör gällande.

Bolaget menar även att man som skadelidande har en skyldighet att begränsa sin skada. I detta fall skulle så kunna ske t.ex. genom att åtgärder vidtas i syfte att minska erodering.

Detta mål rör i allt väsentligt hur skadeståndsrätten ska tillämpas för att reglera uppkomna skador. Utgångspunkten vid såväl totalskador som vid partiella skador är att ersättningen ska motsvara kostnaden för återställande eller för reparation. Detta gäller dock med en mycket viktig begränsning – och denna är mycket viktig och central för detta måls avgörande – nämligen att den skadelidande inte har rätt till ersättning för kostnaden för reparation, om den är högre än kostnaden för återanskaffning av likvärdig egendom eller om den överstiger föremålets värde i oskadat skick (jfr. t.ex. NJA 1971 s 126).

Ersättning för reparationskostnaden kan likväl i vissa fall utgå även när den överstiger egendomens värde, nämligen om det finns särskilda omständigheter som motiverar att så sker. Vad som ska anses vara sådana särskilda omständigheter har utvecklats främst i HD:s praxis (se t.ex. NJA 2016 s. 945 och där hänvisade övriga avgöranden bl.a. NJA 2001 s 65 I och II). I NJA 2001 s 65 I och II – fastslog HD inledningsvis att särskilda omständigheter kan föranleda att den skadelidande är berättigad till reparationskostnader överstigande sakens värde, men att det i sådana fall utöver sådana särskilda omständigheter bör krävas att det är rimligt att reparera föremålet samt att kostnaden för reparation håller sig inom rimliga gränser. Detta resonemang gäller oberoende av vad som skadats, om det är lösöre eller som i detta fall även en fastighet.

Kärandenas ersättningsyrkande, som uppgår till nästan fyra gånger fastighetens värde i oskadat skick, håller sig inte inom rimliga gränser och det är inte heller rimligt att reparation sker på sätt kärandena önskar. I detta fall är det inte heller garanterat att reparation alls kan ske, då denna i delar först skulle kräva tillstånd och dispens från berörda myndigheter.

Ett annat fall där sådana särskilda omständigheter skulle kunna föreligga är situationen där en reparation förhindrar uppkomsten av andra kostnader eller inkomstförluster och därför bedöms utgöra en faktiskt skadebegränsande åtgärd. Det rör sig således om fall där skadan sammanlagt skulle kunna bli större om inte en enskild reparationsåtgärd vidtas. Även om denna reparationsåtgärd betraktat isolerat skulle kosta mer än värdet av den egendom som repareras, ska denna reparation likväl tillfullo ersättas då det totalt sett medför en besparing.

Denna typ av särskilda omständigheter görs oftast gällande när den skadelidande bedriver näringsverksamhet och skadan drabbat näringen, vilket inte är fallet i detta mål. Ett annat fall där sådana, av HD benämnda, särskilda omständigheter skulle kunna föreligga är om den sak som skadats har ett särskilt högt affektionsvärde för de skadelidande.

Att kärandena innan skadetillfället hade för avsikt att sälja fastigheten, vilket framgår av kärandenas egen bevisning som gavs in till domstolen den 1 augusti 2018, visar att kärandena inte är särskilt fästa vid fastigheten, dvs. att fastigheten inte har ett särskilt högt affektionsvärde för dem. Det är oavsett detta mycket långsökt att tala om affektionsvärde när fråga är om en fastighet som har skadats. I de fall affektionsvärdet har spelat en roll som en särskild omständighet, har fråga varit om sällskapsdjur, jfr. NJA 2001 s. 65 I och II.

I detta fall föreligger inga sådana särskilda omständigheter som skulle kunna motivera att de skadelidande ska ha rätt till ersättning för reparationskostnaden, dvs. för kostnaden att återställa fastigheten till hur den såg ut innan skadetillfället. Som lyfts ovan och som framgår av angivna rättsfall, är det inte heller tillräckligt att det föreligger en särskild omständighet för att reparation ska anses motiverat i fall där kostnaden för reparationen överstiger det skadade föremålets värde. Det ska även krävas att det är rimligt att reparera föremålet samt att kostnaden för reparation håller sig inom rimliga gränser. Som tidigare anförts är så långt ifrån fallet här.

Viktigt att notera är återigen att ett skadestånd primärt tar sikte på ett återställande ur ett ekonomiskt perspektiv och inte, såsom anges i stämningsansökan, till att den skadelidande ska försättas i samma faktiska läge som före skadan (se bl.a. NJA 2016 s. 945 och där refererad doktrin). Utgångspunkten för ersättningsbedömningen är således att den skadelidande, efter utbetald ersättning för skada, ska försättas i samma förmögenhetsställning som innan skadan inträffade. Det går inte att på sätt kärandena och Tyréns gjort bedöma varje skadepost för sig – och sedan enkelt addera dessa – utan hänsyn till hela skadebilden, marknadsvärdet på den skadade egendomen och möjligheten att nyttja fastigheten för det avsedda ändamålet (dvs. bostad) även efter skadan. Denna sistnämnda möjlighet var alltså intakt även efter skadan.

Det kan, även om det är uppenbart, återigen förtjänas att påpekas att bostadshuset på fastigheten överhuvudtaget inte skadades som en följd av dammbrottet. Det är istället så att för att kärandena korrekt ska kompenseras för skadorna på fastigheten och samtidigt bolaget inte tvingas överkompensera orsakad skada, måste marknadsvärdet beaktas. För att styrka inställningen kring fastighetens värde i oskadat skick, en utredning av fastighetens marknadsvärde tagits fram, vilken givits in och åberopas i målet. I detta mål finns endast en värdering avseende fastighetens marknadsvärde i oskadat skick och endast en värdering av skadornas inverkan på detta fastighetens marknadsvärde. Dessa värderingar måste läggas till grund för domstolens avgörande i målet. Det är orimligt - och inte heller lagligen förankrat - att i ett fall som det nu föreliggande döma ut ersättning i enlighet med kärandenas yrkande. Det som ska ersättas är skadornas påverkan på fastighetens marknadsvärde och det belopp som utbetalats överstiger denna påverkan. I detta fall skulle t.o.m. kärandena, om ersättning skulle dömas ut och utbetalas enligt deras yrkande, dagen efter utbetalning kunna sätta fastigheten till försäljning till ett belopp om 1,7–2 MSEK (enligt M G värdering), sälja fastigheten och därmed göra en betydande vinst. Att kärandena innan en sådan försäljning skulle investera ens del av ersättningen i fastigheten förefaller orimligt. Fastigheten skadades vidare endast till del och att en sådan skada skulle kunna ersättas med ett belopp som vida överstiger den ersättning

som skulle komma att utgå i en inlösesituation vid t.ex. en fullständig skada, tydliggör även det orimligheten i det framställda ersättningskravet.

Om ersättning skulle utdömas ens i närheten av fastighetens marknadsvärde i oskadat skick, borde bolaget ges möjlighet att istället lösa in fastigheten. För att lyfta orimligheten i det yrkade beloppet kan man även jämföra med ersättning i miljöskademål, såsom allvarliga bullerskador, estetiska skador samt barriäreffekter från väg, där skadan enligt fast praxis ligger i häradet 5-12 % av fastighetens värde i oskadat skick, jfr bl.a. MÖD 2013:42. Avslutningsvis är det bolagets uppfattning att lagstiftningen och Högsta domstolens praxis är tydlig avseende i vilka fall, och under vilka förutsättningar, reparationskostnaden alls kan ersättas när skadorna enligt yrkad ersättning överstiger den skadade egendomens värde. Nu föreliggande fall är inte ett sådant fall. Sammantaget är det bolagets uppfattning att dom ska meddelas i enlighet med svarandens inställning och eget yrkande.

BEVISNING

Kärandena

Skriftlig bevisning

- a) Tyréns AB:s Skaderapport X av den 8 september 2017.
- b) Landskaparna Löfkvist & Sundin AB:s Värdering av bortspolade träd i samband med dammbrott av den 28 januari 2014.
- c) Lantmäteriets flygfotografi av X år 2009 och år 2012.
- d) Statens haverikommissions slutrapport RO 2011:01 av den 19 september 2011.
- e) Hässleholms kommuns, räddningstjänsten, yttrande den 15 juli 2011, beträffande säkerheten vid åstranden på fastigheten X.
- f) Brittedals Kraftproduktion AB:s ”skadebedömning” av den 22 november 2011.
- g) Fotografier från fastigheten samt förstörd båt och brygga.
- h) Brev från Brittedals Kraftproduktion AB av den 16 mars 2015.
- i) Anbud från PEAB av den 20 maj 2015.
- j) Anbud från M A Entreprenad AB av den 28 november 2017.

- k) Skrivelse av den 23 november 2010 från M A och T Ö till Brittedals Kraftproduktion AB.
- l) Skrivelse av den 18 maj 2011 från M A och T Ö till Brittedals Kraftproduktion AB.

Muntlig bevisning

Partsförhör under sanningsförsäkran med M A och förhör med sakkunnige D Å.

Svaranden

Skriftlig bevisning

- a) Värdeutlåtande, Hässleholm X, Skadestånd i samband med dammbrott i Hästbergaforsen, av Värderingsbyrån, M G, daterad den 29 november 2017.
- b) PM, Hässleholm X, Bemötande av Advokatfirman Åbergs stämningsansökan, av Värderingsbyrån, M G, daterad den 3 december 2017.
- c) PM, Hässleholm X, Bemötande av Advokatfirman Åbergs yttrande, av Värderingsbyrån, M G, daterad den 26 feb-ruari 2018.
- d) PM, Hässleholm X, M 4444–17, Rättelse, av Värderingsbyrån, M G, daterad den 25 april 2018.

Muntlig bevisning

Förhör med M G.

Utsagor

M A har uppgett bl. a. följande. Hon och T Ö flyttade till fastigheten 1984. De letade länge efter ett ställe med fin natur och fastnade vid denna fastighet eftersom tomten medgav både bad och fiske med barn och barnbarn.

När de flyttade till platsen var tomten igenvuxen och det fanns mycket sten som de grävt ner för att få en fin mark. Alla markanläggningar är tillförda sedan de tog över

fastigheten. Badviken har de förlängt och gjort större. De har haft får som flyttats runt på tomten. Artrikedomen har varit stor. Innan dammbrottet fanns vid vägbron en holme som var full med träd, som gav insyns- och bullerskydd. Det fanns en infart som Trafikverket tog bort när den nya bron anlades, infarten ledde till en väg som användes för att komma till stranden. Tre ädelgranar spolades bort i samband med att 10–12 meter mark vid norra stranden spolades bort. Marken i övrigt var fin i och med fårbetet. Ytterligare träd försvann alternativt har behövts tas ned på grund av skaderisk.

När dammbrottet skedde befann de sig inomhus. Det var fint väder och de hade inte bestämt sig om de skulle sätta sig på udden eller gå en promenad. Vattnet började därefter rusa utanför. Nu är de igång igen tänkte de eftersom bolaget vid flera tillfällen hade öppnat luckorna. Vattnet gick upp till uteplatsen och de visste inte när vattnet skulle sluta stiga. De började att packa sina viktigast tillhörigheter och tog sig upp till vägen för att stoppa bilarna från att passera bron. Vattenståndet gick upp till uteplatsen men kom inte in i huset. Det kom träd, mycket sten och bråte farande i vattenmassorna.

De hade en sandudde som spolades bort. Där fanns en grillplats med sittplats som hon och ett av barnbarnen hade gjort. I och med att vattnet kom med full kraft tog ön den största smällen, träden försvann och mark spolades bort. Även på främre sidan av huset spolades mark bort. Badviken som var en stor glädje för dem och som de ofta badade i går det inte att använda för bad idag. Den är fylld med sediment. Både båten och bryggan var vid dammbrottet uppdragna på land när dammbrottet inträffade. Priserna på lösöret har de uppskattat genom att studera priser på liknande ersättningsobjekt. Mycket tid är nedlagd på att hitta dessa priser. De lämnade först in en preliminär skadeanmälan och fick därefter en anmodan om att komma in med ett belopp på vad det skulle kosta att ersätta skadan vilket de gjorde. Hon har försökt att föra en dialog med bolaget men de har inte ens gått igenom skadorna ordentligt.

D Å har uppgett i huvudsak följande. Det är hans kollegor har tagit fram skaderapporten och han har varit ansvarig för att ta fram en kalkyl. Volymer och storlekar kommer från kärandena. Det är en svår sak att återställa naturmark vid kraftiga förändringar. Det är som att anlägga en park och det är mycket massor som ska flyttas tillbaka. Det går att återskapa men det krävs att massor av olika slag behöver föras till platsen som bitvis består av svår terräng. I rapporten finns de kvadratmeterpriser som är antagna och vilka arbetsmoment som ingår. Målet med kalkylen var att komma så nära vad det skulle kosta om en entreprenör skulle utföra arbetena. Ekonomiskt har relativt modesta å-priser använts. Omfattningen av strandlinjen har tolkats in med hjälp av ortofoto från 2010.

M G har uppgett bl. a. följande. Han besökte platsen fyra år efter skadan, fick då en genomgång av vad som hade hänt och de skador som fastigheten hade drabbats av. Det är en stor fastighet om 1,5 ha med tillägg av 1:5-vatten med öar i Helge å. Det är väl beskrivet vilken växtlighet och vilka anläggningar som fanns på fastigheten innan dammbrottet. Han tog även del av en beskrivning av hur strandvallarna sett ut. Det har hänt ett par gånger att dammar har brustit men inte med liknande materiella skador som i detta fall. Han har därför tittat på rättspraxis och hur skadeståndsmål hanteras i allmänhet. Det är fråga om att bedöma skadan på sakens värde, dvs. en reparationskostnad med avdrag från slitage och liknande. En förutsättning för att återställningsvärde ska användas är att likvärdighet kan nås av hur objektet såg ut före skadan. Kan någon likvärdighet inte nås ska ersättning utgå för fastighetens värdeminskning. Man kan i fallet med stora träd inte gå på återställningsvärdet då likvärdighet inte kan erhållas. Av praxis följer i dessa fall att domstolen istället har gått på en skönsmässig värdering av vad fastighetens värde sjunkit med. Frågan man ställer sig är hur mycket skulle en spekulant skulle ge för fastigheten innan skadan respektive efteråt.

Han har gjort en analys av fastighetsmarknaden i närområdet. Värderingen ska innehålla en skälighet och det finns endast vissa specialfall för när en ersättning ska utgå över värdeminskningen. Ingen av dessa specialfall kan relateras till detta fall. Inom taxeringsvärdeområdet fanns ett antal köp. Ett fall var särskilt intressant och

avsåg en fastighet med sjötomt söder om fastigheten. Han har med hjälp av en entreprenadfirma från Bjärnum tagit fram pris för det arbete som skulle krävas för att fastigheten skulle uppfattas som fri från skador med syfte att skaderisker minimeras och att fastigheten ser trevlig ut såsom kan förväntas av en fastighet med strand.

En procentsats av entreprenadkostnaden har därefter använts istället för en skönmässig bedömning. Eftersom arbetena är mer långtgående än vad som krävs för att få en omsättningsbar fastighet med strandtomt. Vid i storleksordningen 25 % av entreprenadkostnaderna bedöms en säker fastighet utan risk för skada erhållas. De kostnader som erhållits för vegetationen är från Tönnersjö plantskola. Fullt marknadsvärdesgenomslag utgår för träd närmast bostadshuset med ett väsentligt lägre marknadsvärdesgenomslag för träd i de perifera delarna. Han hade kunnat sluta värderingen vid marknadsvärderingen men valde värderingens nuvarande utformning för att göra det tydligare. Beträffande lösöret har kostnad uppskattats utifrån det som gick förlorat av vikt, brygga, båtplats och grillplats. Jämförelsepriser har erhållits genom att undersöka begagnade ersättningsobjekt. Summeringen under övrigt lösöre i värderingen ska uppgå till 47 000 kr och inte 42 000 kr.

Det är viktigt i all ersättningsrätt att ersättningen som utgår ska vara skälig. Vad är saken värt före skadan jämfört med efter. Oavsett omständigheterna ska fastighetsägaren ersättas efter skälighet. Slutsatserna får inte bli orimliga. Totalt ger värderingen en skada på marknadsvärdet om 33 % trots att inga byggnader skadats. Det är klart att det är en stor katastrof för den enskilde men ersättningen utgår utifrån den rättspraxis som finns. Merparten av de sår som uppkommit i naturen kommer med tiden att läka. Det går inte och är i vart fall inte finansiellt försvarbart att återställa fastigheten till likvärdigt skick. Skadeståndsrättsligt kan man teoretiskt nå en punkt där varje tillkommande skada inte ytterligare sänker marknadsvärdet och att egenheten är anses som totalförstörd.

Värdetidpunkten för värderingen är november 2010 men priser och referensobjekt speglar marknaden 2014. Någon kpi-uppräknings är därför inte gjord och det får anses falla inom värderingens felmarginal.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har hållit huvudförhandling och syn i målet.

Invändning om ny grund

Käranden har gjort gällande att svaranden i sin slutplädering har åberopat en ny grund, nämligen att käranden har skyldighet att begränsa sin skada. Käranden har yrkat att den nya grunden ska avvisas.

Svaranden har i denna del anfört att det rör sig om en allmänt vedertagen princip och har vitsordat att grunden nämnts först i slutpläderingen.

Domstolen gör bedömningen att nämmandet av principen ingick som en del av slutpläderingen och anser inte att det rör sig om en sådan ny grund som ska avvisas. Yrkandet om avvisning av ny grund ska därför ogillas.

Frågan i målet m.m.

I målet är det faktiska händelseförloppet ostridigt, liksom att svaranden har strikt ansvar och vilka skador som har inträffat.

Den i målet tvistiga frågan inskränker sig därför till hur de aktuella skadorna ska värderas och beräknas (på vilket sätt och med vilken metod ersättningen för de inom fastigheten uppkomna skadorna ska bestämmas). Härtill kommer att det är tvistigt om prövningskostnader för framtida ansökningar om tillstånd och dispenser samt påslag om 10 % för bedömda kostnader för markarbeten och växter är ersättningsgilla.

Tillämpliga lagrum

Av 11 kap. 18 § miljöbalken framgår att den som är skyldig att underhålla en damm för vattenreglering, ska ersätta skada som orsakas av att anläggningen inte ger av-

sett skydd mot dammhaveri. Detta gäller även om varken den underhållsskyldige eller någon som den underhållsskyldige svarar för har vållat skadan.

Den som är skyldig att underhålla en damm för vattenreglering är strikt ansvarig för skador som orsakas av ett dammhaveri. Ansvaret omfattar skador av alla slag. Skadeståndet bestäms enligt de allmänna reglerna i 5 och 6 kap. skadeståndslagen.

Enligt 5 kap. 7 § skadeståndslagen omfattar skadestånd med anledning av en sakskada ersättning för sakens värde eller reparationskostnad och värdeminskning, ersättning för annan kostnad till följd av skadan samt ersättning för inkomstförlust eller intrång i näringsverksamhet.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Förlorat lösöre samt arbetskostnad

Käranden har uppgett att lös egendom som har förtecknats i bilaga till stämningssökan har spolats bort vid dammbrottet och att egendomen antingen förstörts eller inte kunnat återfinnas. Återanskaffningskostnaden för egendomen har beräknats till 141 355 kr jämte mervärdesskatt. Svaranden har vitsordat att det lösöre som käranden angivit har försvunnit men anser att egendomens värde endast uppgår till 47 000 kr.

Förlusten av lösöret får anses vara en total sakskada och huvudprincipen är då att den förlorade egendomen ska ersättas med återanskaffningskostnaden med avdrag för ålder och bruk. M A har vid huvudförhandlingen uppgett att egendomen har värderats genom att de har gjort en uppskattning utifrån priset av liknande ersättningsobjekt. Svaranden å sin sida har endast gjort en generell uppskattning av liknande egendom. Mark- och miljödomstolen anser att kärandena har haft kännedom om egendomen och att det yrkade beloppet för förlorat lösöre framstår som rimligt. Ersättning ska därför utgå med detta belopp. Mark- och miljödomstolen anser även att det är rimligt att bolaget ska utge den yrkade ersättningen för arbetskostnad om 3 200 kr.

Skador på fastigheten

Vilken metod ska användas för värdering av skadorna?

Enligt HD:s praxis (se NJA 2015 s. 199, 2016 s. 945 m.fl.) är utgångspunkten att vid både totalskador och partiella skador ska ersättningen motsvara kostnaden för återställande, dvs. för återanskaffning eller reparation. Undantag från huvudregeln görs dock om reparationskostnaden är högre än kostnaden för en återanskaffning av likvärdig egendom eller överstiger föremålets värde i oskadat skick. Den skadelidande kan dock ha rätt till ersättning för reparationskostnad i sådana situationer, om det föreligger särskilda omständigheter.

Utgångspunkten vid såväl totalskador som vid partiella skador är, såsom anförts ovan, att ersättningen ska motsvara kostnaden för återställande eller för reparation. Huvudregeln vid partiell sakskada är att skadestånd ska bestämmas till ett belopp som motsvarar kostnaden för att reparera egendomen med justering för kvarvarande värdeminskning eller avdrag för den värdeökning som uppkommer till följd av reparationen. Skadeståndet kan också bestämmas som skillnaden mellan sakens värde i oskadat och i skadat skick. Den skadelidande har, enligt rättspraxis, dock som huvudregel inte rätt till ersättning för kostnaden för reparation, om den är högre än kostnaden för återanskaffning av likvärdig egendom eller överstiger föremålets värde i oskadat skick. Ersättning för reparationskostnaden kan ändå i vissa fall utgå även när den överstiger egendomens värde om det finns särskilda omständigheter se NJA 1936 s. 693, NJA 1971 s. 126 och NJA 2001 s. 65 I och II). Vad som ska anses vara sådana särskilda omständigheter har utvecklats främst i HD:s praxis (se t.ex. NJA 2016 s. 945 och där hänvisade övriga avgöranden). Av betydelse för frågan är att skadeståndets funktion som restitution primärt tar sikte på ett återställande i ekonomiskt perspektiv – inte till att den skadelidande ska försättas i samma faktiska läge som före skadan (se NJA 2016 s. 945 p 18). Rättspraxis är dock inte tydlig om vad som kan utgöra särskilda skäl.

De reparationskostnader som käranden angett överstiger vida fastighetens värde och marknadsvärdeminskningen, som enligt svarandens bedömning uppgår till cirka 600 000 kr. Käranden har i denna del invänt att antalet jämförelseobjekt varit få. Att enbart ersätta värdeminskningen av fastigheten skulle enligt mark- och miljödomstolens bedömning leda till ett materiellt otillfredsställande resultat. Detta mot bakgrund av att de skador som dammhaveriet medfört har orsakat en stor förändring/ försämring av värdena i kärandenas boendemiljö och även med beaktande av de säkerhetsrisker, t. ex risken för ras, som alltjämt föreligger på fastigheten efter dammbrottet.

Frågan är då vad som kan anses vara rimligt att ersätta. Det aktuella vattendraget har vid fastigheten varit en reglerad, strömmande å sedan kraftverket byggdes. Det är notoriskt och det har framkommit i målet att de naturliga förhållandena i och vid ån växlat över tid. Sålunda har strandbrinkarna förändrats, bankar i fåran byggts upp, flyttats eller försvunnit osv. Detta är ett naturligt skeende som ägarna har haft att förhålla sig till. Det blir därför inte fråga om att vid skadebedömningen jämföra en ögonblicksbild omedelbart före skadan med en ögonblicksbild strax efter skadan (när vattnet lugnat sig och sjunkit undan). Följande kan konstateras:

- Holmen vid vägen har huvudsakligen bildats under åren genom sedimentation kring ett brofäste för den tidigare vägbron. Hela holmen har spolats bort.
- Ön har till och från eroderats respektive påbyggt. Uppgrundning har skett även före skadan så att ön tidvis hade och har landförbindelse på norra sidan. Flertalet träd har spolats bort och en större urgröpning på västra sidan har skett vid dammbrottet. Urgröpningen har hittills bestått.
- ”Badviken” har inte haft ett strömutsatt läge före skadan. Vid dammbrottet påverkades dock även denna del kraftigt och påfört sandmaterial spolades bort. Det bedöms inte sannolikt att sandbotten återuppstår i badviken.

- Strandbrinkarna i den norra delen påverkades kraftigt och ny strandlinje har bildats 0 – 15 meter från den tidigare. Den nya stranden är brant med en brinkhöjd på ca 1 – 2 m. Enligt vad som framkommit vid synen bedömer mark- och miljödomstolen att det att det fortfarande föreligger risk för ras. Den tidigare stranden var också relativt brant, dock flackare än idag. Det bedöms sannolikt att den hade förändrats något men marginellt över åren.
- På land har flera anordningar totalförstörts. Bl a har grillplats, ”sittgrop” och en väg bortspolats. Ingen av dessa har påverkats tidigare av vattenståndsfluktuationer i ån.

För att ett materiellt otillfredsställande resultat ska kunna undvikas måste det finnas utrymme för en uppskattning av skadan efter skälighet (se NJA 2011 s. 576 och 2015 s. 199). Enligt domstolens mening är det inte skäligt att ersätta annan reparation än sådan som erfordras för att sätta ägarna i liknande situation som den som de efter eget bestämmande hade före skadan. Enligt rättspraxis kan man dock inte förvänta sig att sättas i samma faktiska läge som tidigare. I det aktuella fallet bör beaktas att det är fråga om en privatbostad som har boendevärden som kan vara svåra att uppskatta i pengar. Det bör därför göras en skälighetsuppskattning av skadan.

Vad är rimligt att ersätta?

Käranden har i sin skadevärdering utgått ifrån vad som krävs för att återställa marken och ån till det skick den hade före dammbrottet. Som det är nu är dock kraftverket och dammen raserad. Det är inte med automatik tillåtet att återuppbygga kraftverket, dammen och återställa regleringsregimen som varit tidigare. Det är alltså inte självklart att det går att återställa vattenområdets djup, läge, och stränder till det utseende det hade före dammbrottet eftersom flödesregimen nu är ändrad. Åtgärder som nu utförs kan komma att påverkas negativt eller förändras om regleringen återupptas.

Holmen

Den tidigare holmen hade bildats genom sedimentation kring den gamla brons mittstöd. Den har således inte tillkommit genom fastighetsägarens försorg eller

skötsel. Att återställa holmen skulle kunna öka riskerna för den nya bron och det är tveksamt om det överhuvudtaget skulle vara lämpligt eller ens möjligt att göra det med beaktande av den nya brons utformning. Den nya bron är byggd i en sektion utan mittstöd. Denna del av fastigheten är också perifert belägen och utgör inte en del av kärandens omedelbara boendemiljö. Detta innebär att mark- och miljödomstolen inte anser att det är rimligt att ersätta kostnaderna för återställandet av holmen.

Ön m.m.

Inte heller ön har bildats genom kärandens försorg och skötsel och även den har varit föremål för förändringar genom åren och den är påverkad av den nya vattenregimen. Ön och träden på ön ligger dock i blickfånget för kärandens bostadshus och utblicken över ön har, enligt vad käranden hävdar, varit en viktig del av värdena i boendemiljön. Kostnaderna för arrangemangen att återställa ön är dock stora och det är långt ifrån säkert att de åtgärder som kan utföras är ändamålsenliga och skulle bli varaktiga med tanke på den nya flödesregimen. Att ersätta kostnaderna för att återställa ön kan därför inte anses vara skäligt. Mark- och miljödomstolen anser därför inte heller att någon ersättning ska utgå för att reparera skadorna på ön.

I kärandens kostnadspost för ön ingår även muddring. Enligt karta, bilaga 1 till Tyréns skaderapport anges fyra områden där muddring bör ske (Område A, B, C och D). Någon uppdelning av kostnaderna för respektive område har inte gjorts.

Enligt mark- och miljödomstolen bör det vara rimligt att åtminstone boendemiljön i privatbostadsdelen och det som kan betraktas ligga inom hemfridszonen för bostaden återställs. Till denna miljö får den s.k. badviken räknas. Mark- och miljödomstolen anser att det får anses vara rimligt att muddring sker av badviken så denna återigen kan användas för ändamålet. I skaderapporten anges ett pris per kvadratmeter för muddring på 466 kronor och domstolen bedömer att ett rimligt område att muddra för återställning uppgår till ungefär 500 kvadratmeter. Skadestånd ska därmed utgå med 233 000 för återställande av badviken. En sådan åtgärd är i utgångsläget anmälningspliktig och det bör inte krävas något omfattande underlag.

Strandlinjen m.m.

I bilaga 1 till Tyréns skaderapport, som åberopats av kändandena, finns beskrivet vilka olika återställningsmoment som kändanden menar behövs. Här anges bl.a. återuppbyggnad och eroderingsskydd av den bortspolade/eroderade åkanten i fastighetens norra del samt återuppbyggnad av grus och sand vid sandudden. Enligt Tyréns beräkningar behövs ett erosionsskydd med en tjocklek på 3500 mm på 800 m², ett erosionsskydd för slänt med samma tjocklek på 660 m² samt en terrassering (matjord+jord) på 1130 m². Den sammanlagda kostnaden för detta skulle uppgå till 1 198 261 kr. Mark- och miljödomstolen konstaterar att den norra delen av fastigheten inte kan anses ingå i fastighetens hemfridszon/ bostadsdel. En fullständig återuppbyggnad av åkanten och den tidigare strandlinjen kan därmed inte anses rimlig att utföra. Åkanten har dock skarpa rasbranter och kanten är inte stabil. För att stabilisera kanten och att minska olycksrisken med de skarpa branterna kan det behöva byggas en slänt med tillhörande terrassering. Därtill är det rimligt att ersättning utgår för att återställa de anordningar som fanns på udden. Kostnaderna för detta kan uppskattas till 800 000 kr och ersättning ska därför utgå med detta belopp.

Träd och växtlighet

Båda parterna har åberopat HD:s avgörande NJA 2015 s.199 som stöd för sin beräkning av ersättningsbeloppet för förlorade träd och växtlighet. Såsom nämnts tidigare anser domstolen att fastigheten har en närzon kring bostadsbyggnaden där allemansrätten är utsläckt. I denna zon har växtligheten en större inverkan på fastighetens värden. Övriga delar av fastigheten har mera skogs- och ängskaraktär och växtligheten ett mer begränsat värde utöver virkesvärdet. Domstolen anser att Värderingsbyrån, M G tillvägagångssätt att värdera träden överensstämmer väl med den praxis som finns. Ersättning för träden i de bostadsnära delarna av fastigheten bör utgå med 104 000 kr. Dock bör växtligheten i de mer perifera delarna värderas något högre än vad Gröndahl har gjort och ersättning för växtligheten i dessa delar bör därmed bestämmas till 30% av värdet vilket motsvarar 38 000 kr. Totalt bör ersättning för förstörd/förlorad växtlighet utgå med 142 000 kr.

Anläggande av vägar

Kärandena har yrkat ersättning för anläggande av vägar med 188 113 kr. Av detta belopp avser 144 374 kronor kostnad för provisorisk väg och provisorisk överfart. Mot bakgrund av bedömningen ovan att det inte är rimligt att återställa ön och holmen bör inte heller kostnaderna för provisorisk väg och överfart ersättas. Däremot får det anses vara skäligt att ersätta den förstörda markvägen. Ersättning för detta ska därmed utgå med 43 739 kronor.

Kostnader för framtida prövningar

De åtgärder som mark- och miljödomstolen bedömt vara rimliga att ersätta erfordrar, såvitt kan bedömas, inte några tillståndsprövningar. Det ska därför inte utgå någon ersättning för sådana prövningar.

Oförutsedda kostnader

Det har inte anförts något lagligt stöd för att utdöma skadestånd för oförutsedda kostnader. Någon ersättning i denna del ska därför inte utgå.

Mervärdesskatt

Eftersom kärandena är privatpersoner och inte är redovisningsskyldiga för mervärdesskatt ska ett tillägg för mervärdesskatt utgå på den ersättning som ska utges. Mervärdesskatt ska dock inte utgå på det belopp om 3 200 kr som utgör ersättning för arbetskostnad.

Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis finner mark- och miljödomstolen att bolaget, så som strikt ansvarigt för de skador som dammbrottet har orsakat, ska utge ett skadestånd till kärandena med ett belopp om 1 363 294 kr, vilket inklusive mervärdesskatt blir 1 703 318 kr.

Avräkning av redan utbetalt belopp

I målet är ostridigt att kärandena redan erhållit ett belopp om 901 621 kr. Det är även ostridigt att av detta beloppet utgör 233 911 kr ränta, varför erhållet kapitalbelopp uppgår till 667 710 kr inklusive mervärdesskatt. Detta kapitalbelopp ska därför avräknas från den summa som ska utbetalas. Det belopp som bolaget ska förpliktas

utge till kärandena uppgår därmed till 1 035 608 kr, varav 206 482 kr utgör mervärdesskatt.

Ränta

Av 4 § tredje stycket räntelagen anges att i fråga om fordring som avser skadestånd eller annan liknande ersättning som inte kan fastställas utan särskild utredning, skall ränta betalas på förfallet belopp från den dag som infaller trettio dagar efter det att borgenären har framställt krav på ersättning och lagt fram utredning som med hänsyn till omständigheterna skäligen kan begäras av honom. Gälldenären är dock inte skyldig att betala ränta för tiden innan kravet och utredningen har kommit honom till handa.

Oavsett vad som föreskrivs i första, andra och tredje styckena skall ränta betalas på förfallen fordran senast från dagen för delgivning av ansökan om betalningsföreläggande eller av stämning i mål om utgivande av betalning.

Kärandena har i målet gett in kopior på brev till bolaget där det redogjorts för uppkomna skador på fastigheten och krav på att bolaget ska ersätta skadorna har framställts. Det första brevet är daterat den 23 november 2010 och sedan har ingivits ytterligare ett brev som är daterat den 18 maj 2011, där skadorna preciserats med belopp. Enligt mark- och miljödomstolens bedömning får kravbrevet anses motsvara vad som med hänsyn till omständigheterna skäligen kunde begäras av käranden. Krav har därmed framställts, i enlighet med 4 § 3 stycket, i vart fall den 18 maj 2011. Ränta ska därför utgå på utdömt belopp från den dag som infaller trettio dagar efter den dagen, dvs den 18 juni 2011.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång i målet är kärandena den part som till största delen tappat målet. Domstolen bedömer därför att kärandena ska utge ersättning för svarandenas rättegångskostnader med $\frac{3}{4}$. Bolaget har yrkat ersättning för rättegångskostnader med totalt 201 100 kr jämte mervärdesskatt. Av det yrkade beloppet avser 150 100 kr ombudsarvode och 51 000 kr utlägg. Den begärda ersättningen är enligt mark- och miljödomstolen skäligen. Bolaget ska därför tillerkännas ersättning för sina rätte-

gångskostnader med 150 825 kr varav 112 575 kr avser ombudsarvode och 38 250 kr avser utlägg. Då bolaget har redovisningsskyldighet för mervärdesskatten utgör den inte någon kostnad för bolaget. Mervärdesskatten ska därför inte dömas ut som rättegångskostnad.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-01)

Överklagande senast den 26 juni 2019.

Lena Pettersson

Ann Westerdahl

Carl-Philip Jönsson

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Lena Pettersson, ordförande, rådmannen Ann Westerdahl, referent, tekniska råden Carl-Philip Jönsson och Christer Svenson samt särskilda ledamoten Fredrik Warnquist.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och

miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se